

**К. В. Клименко
М. В. Савостьяненко**

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄІБ У ФІНАНСУВАННІ РОЗБУДОВИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: СВІТОВА ПРАКТИКА

ДННУ «Академія фінансового управління»

***Анотація.** У статті автори визначають проблемні аспекти застосування програм підтримки формування та розвитку критичної інфраструктури Європейським інвестиційним банком в контексті трансформаційних процесів з урахуванням сучасних реалій та міжнародного співробітництва на основі дослідження зарубіжної практики. У дослідженні проаналізовано структуру фінансування проектів розвитку інфраструктури, які реалізуються в світі за рахунок запозичень, що залучаються від ЄІБ, та пріоритетні напрями спрямування коштів даним МФО.*

Ключові слова: критична інфраструктура; захист критичної інфраструктури; міжнародні фінансові організації; ЄІБ.

RESOURCING OF THE EIB IN FINANCING THE DEVELOPMENT OF CRITICAL INFRASTRUCTURE: WORLD PRACTICE

***Abstract:** In the article the authors identify problematic aspects of the application of programs to support the formation and development of critical infrastructure by EIB in the context of transformation processes taking into account modern realities and international cooperation based on foreign practice. The study analyzes the structure of financing infrastructure development projects that are implemented in the world through borrowings from EIB, and the priority areas of directing funds directed by some IFIs.*

Key words: critical infrastructure; critical infrastructure protection; international financial organizations; EIB.

Сьогодні одним із важливих завдань для України є вирішення проблемних питань щодо реалізації реформи системи забезпечення національної безпеки. Це пов'язано з динамікою соціальних, економічних, політичних і навіть технологічних процесів, що відбуваються у світі.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) є міжнародним банком розвитку ЄС і понад 50 років фінансує інвестиції поза Євросоюзом, найбільшу увагу приділяючи розвитку приватного сектору в країнах, що розвиваються. Банк є одним з найбільших у світі багатосторонніх банків розвитку і діє у 160 країнах. ЄІБ тісно співпрацює з державним та приватним секторами, а також багатьма фінансовими установами-партнерами для посилення впливу своїх інвестицій та забезпечення реалізації пріоритетів ЄС на місцях.

За останні десять років фінансування ЄІБ за межами Європейського Союзу склало 78 млрд. Євро, в тому числі 26,6 млрд. Євро для Африки. Тільки в 2020 році ЄІБ забезпечив 9,3 млрд. Євро фінансування в країнах, що розвиваються, та країнах, що розвиваються за межами Європейського Союзу, що дорівнює приблизно 13% їх інвестиційної діяльності. Близько 71% фінансування ЄІБ реалізується в Африці на південь від Сахари в рамках підтримки найменш розвинених країни. Цей показник зріс з 53% у 2019 році. З 2016 по 2020 рік 36% позик ЄІБ у країнах, що розвиваються, були спрямовані на кліматичні дії. [1].

27 офісів ЄІБ, розташованих в Африці, Латинській Америці та Азії, допомагають Банку виконувати свою місію за межами Європи. Більшість проектів, які підтримує ЄІБ, співфінансуються з іншими фінансовими установами розвитку, такими як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), німецький банк розвитку KfW, Агенція Франсуа де Девелопмент, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку та Міжамериканський банк розвитку.

Одним з ключових чинників економічного зростання є наявність надійної та високоефективної інфраструктури, забезпечення стійкості її критичних об'єктів та створення робочих місць. Це також має вирішальне значення для забезпечення конкурентоспроможності Європи. Як банк ЄС, ЄІБ визначив своїм головним пріоритетом інвестування в чистіший транспорт, цифрові мережі, енергоефективність та сталий розвиток міст.

Кредитування ЄІБ в міських районах також включає розвиток соціальної інфраструктури, доступного житла та ключових громадських будівель. Фінансуючи комплексні проекти відновлення, Банк прагне зробити квартали та міста більш інклюзивними у тому, як вони надають громадянам послуги, одночасно інвестуючи в культурну спадщину.

З початку своєї діяльності в 1958 р. ЄІБ надавав довгострокове фінансування на підтримку розвитку інфраструктури. Сьогодні ЄІБ відіграє важливу роль у формуванні низьковуглецевого майбутнього в Європі та за її межами. Намагаючись підтримати зелену та конкурентоспроможну економіку, Банк підтримує проекти, що включають: енергоефективність, розумну, доступну та стійку мобільність, сталий розвиток міст, управління водопостачанням та стічними водами [2].

Кліматичні дії є ключовою сферою інвестицій для ЄІБ у країнах, що розвиваються. Багато регіонів стикаються з такими проблемами, як підвищення рівня моря, прибережна ерозія, пожежі та шторми. Європейський інвестиційний банк, як фінансовий агент Європейського Союзу, є ефективним інструментом реалізації європейської зовнішньої інвестиційної політики. Проекти ЄІБ також підтримують Цілі сталого розвитку ООН. Позики ЄІБ становлять близько 30% офіційної допомоги інституцій ЄС у розвитку. Цей внесок значною мірою впливає на існування мільйонів людей у всьому світі.[3].

Фінансування стійкої стратегічної інфраструктури.

У транспортній інфраструктурі ЄІБ зосереджується на проектах, що пропонують альтернативи транспорту з низьким рівнем вуглецю, що забезпечують збільшення пропускної спроможності, скорочують час поїздок та покращують зв'язок як для людей, так і для товарів.

Підтримка ЄІБ енергетичної інфраструктури зосереджена у двох основних напрямках: збільшення кількості відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності. Це сприяє зменшенню споживання енергії та диверсифікації енергетичних ресурсів, а також забезпечує споживачам енергії більше можливостей для вибору постачальників.

Зміцнення соціальної інфраструктури, зокрема охорони здоров'я, житла та освіти, має важливе значення для поліпшення життя людей та розвитку добре освіченої та кваліфікованої робочої сили, яка може створювати та використовувати можливості зростання.

Ось чому Банк також інвестує в ці сектори. Міська інфраструктура, така як місцевий транспорт, водопостачання, стічні води та управління твердими побутовими відходами, є необхідною для розвитку розумних міст. Сучасна інфраструктура телекомунікацій та Інтернету сприяє економічному розвитку та покращенню стандартів освіти, особливо у сільській місцевості, тим самим посилюючи конкурентоспроможність та працевлаштування. [3].

Серед найамбітніших проектів ЄІБ в зазначених сферах:

- *Покращення інфраструктури охорони здоров'я в Грузії.* ЄІБ інвестував 100 млн. євро на модернізацію ключової інфраструктури охорони здоров'я в Грузії, професійне навчання нового медичного персоналу та фінансування закупівлі необхідного медичного обладнання для системи охорони здоров'я та вакцин у країні під час пандемії COVID-19.

Позика ЄІБ, гарантована Європейським Союзом, дозволить уряду Грузії модернізувати сім найбільших лікарень по всій країні: Центральну республіканську лікарню, Дитячу інфекційну лікарню, Лісі, лікарню Рухі, Батумську республіканську лікарню, Тбіліську університетську клініку та Тбіліський центр СНІДу та інфекційні хвороби.

- *Опріснювальний завод в Ізраїлі.* ЄІБ підтримує будівництво та експлуатацію установки для опріснення морської води з використанням технології зворотного осмосу в м. Сорек, Ізраїль. З потужністю 200 мільйонів м³ на рік «Сорек II» стане однією з найбільших установок опріснення у світі. Проект знаменує собою важливий етап у галузі опріснення води завдяки передовим технологіям для покращення споживання енергії та викидів вуглецю. Фінансуванням такого проекту в Ізраїлі, ЄІБ підтримує високопріоритетну інфраструктуру водопостачання в одному найбільш напружених регіонів у військово-політичному плані. Це дасть змогу задовольнити зростаючий внутрішній попит, одночасно збільшивши регіональні трансферти води.

- *Проект Santé Maroc* – це амбітна програма реконструкції, реабілітації та обладнання лікарні, яка охоплює 16 лікарень, як невід'ємна частина ініціативи Міністерства охорони здоров'я Марокко щодо реформування лікарень. ЄІБ профінансував 70 млн євро із загального бюджету у 141 млн євро. Програма покращить якість будівель та обладнання, а отже, покращить якість медичного обслуговування в Марокко.

- *Сонячна енергія та захист від повені в Буркіна-Фасо.* ЄІБ надав пакет фінансової та технічної підтримки на суму 38,5 млн. Євро для трансформації виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії в Буркіна-Фасо та кращого захисту столиці від майбутніх повеней. Ця підтримка чистої енергетики та адаптації до клімату покращить доступ до енергії в країні та допоможе вирішити

виклики громадському здоров'ю та економічні ризики, спричинені екстремальною погодою. Підтримка ЄІБ допоможе розширити потужність сонячної електростанції Sonabel з 37 МВт до 50 МВт.

- *Водопостачання та зрошення в сільській Камбоджі.* ЄІБ інвестує 80 мільйонів євро в Проект поліпшення зрошуваного сільського господарства (IAIP) для модернізації інфраструктури водопостачання та зрошувальних систем у кількох провінціях Камбоджі. Приблизно 200 000 людей у п'яти провінціях з 51 000 га орної землі отримають підтримку ЄІБ. ЄІБ співпрацюватиме з Азіатським банком розвитку, Королівським урядом Камбоджі та Європейським Союзом з метою зменшення бідності в сільській місцевості та сприяння стійкій сільськогосподарській практиці та продовольчій безпеці. IAIP покращить ефективність зрошувальних систем, збільшуючи стійкість камбоджійського сільського господарства до кліматичних змін.

- *Постачання питної води та поводження з відходами в Сенегалі.* ЄІБ допомагає Республіці Сенегал покращити постачання питної води та комплексне управління твердими відходами. Ця інвестиція є частиною внеску ЄІБ у команду Європи та допоможе країні впоратись зі своєю швидкою урбанізацією та високим тиском населення в розпал пандемії COVID-19.

- *BCS Group - Пропускна здатність Інтернету та хмарні послуги.* Позика ЄІБ на 15 мільйонів євро для пропускну спроможності Інтернету та хмарних служб. Група ЄІБ фінансує розгортання волоконно-оптичних мереж в Замбії, Уганді та прикордонних містах Демократичної Республіки Конго. Завдяки даній позиції ці регіони, які в даний час мають обмежений широкосмуговий доступ, отримають швидкий та надійний Інтернет. [3].

- ЄІБ інвестує 640 млн. євро в проекти в Україні для покращення стійкості інфраструктури, громадського транспорту та дорожнього сполучення. У грудні 2020 року Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та уряд України підписали три позики на загальну суму 640 млн. Євро для сприяння сталому зростанню України та процвітанню її населення. Операції відповідають пріоритетам Уряду України та Європейського Союзу щодо підтримки довгострокового соціального та економічного розвитку Східної України та інтеграції регіонів, що постраждали від конфлікту, а також розвитку стійкого міського транспорту та модернізації транспортної інфраструктури в країні.

Як бачимо, у нинішніх умовах доцільно й далі докладати зусиль у напрямі підвищення результативності спільних програм в сфері захисту критичної інфраструктури у співпраці з міжнародними партнерами. Насамперед ідеться про розробку і запровадження вітчизняних норм і правил та їх гармонізацію з європейськими (з урахуванням обраного вектору розвитку) задля ефективнішого уникнення ризиків і управління ними, моніторингу процесів підготовки, реалізації й оцінки результативності таких програм. Посилення захисту критичної інфраструктури в контексті міжнародного співробітництва з МФО має стати однією зі складових фундаменту, який забезпечить розбудову в Україні стійкої й прозорої економічної системи та державного управління в цілому, що сприятиме подоланню викликів і загроз, які постали перед нашою країною, її довгостроковому економічному зростанню, економічній безпеці, а також уможливить її інтеграцію в європейський економічний простір. Такий комплексний підхід до посилення захисту критичної інфраструктури дасть потужний імпульс для досягнення високого рівня розвитку національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. European Investment Bank around the World. URL: https://www.eib.org/attachments/general/eib_around_the_world_en.pdf
2. Infrastructure and the EIB. URL: <https://www.eib.org/en/about/priorities/infrastructure/index.htm>
3. EIB support for development OVERVIEW 2021. URL: https://www.eib.org/attachments/thematic/eib_support_for_development_overview_2021_en.pdf

Клименко Катерина Володимирівна – кандидат економічних наук, завідувач відділу бюджетної системи НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», Київ, klymenko_kateryna@ukr.net

Савостьяненко Максим Володимирович – старший науковий співробітник відділу бюджетної системи НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», Київ, savomax@ukr.net

Kateryna Klymenko – Ph.D., head of the Department of the Budget System State Educational Scientific Institution «Academy of Financial Management», Kyiv, Ukraine, klymenko_kateryna@ukr.net

Maksym Savostianenko – senior research fellow of the Department of the Budget System State Educational Scientific Institution «Academy of Financial Management» Kyiv, savomax@ukr.net